

שיתוף פעולה ומטה



צבאית, אספקה ותובלה, חימוש — מסייעת לקבוצה הראשונה. מצד אחד מעבירה עובדה זו בהכרח סמך כויות רבות יותר לקציני המטה המתאמצים, ומן הצד השני בהכרח מצמצמת את סמכויותיהם של קציני המטה המקצועיים. במידה שחיבור שתי הקבוצות תחת מפקד ומטה אחד הוא הכרח הלחימה — הריהו דורש שתורת הלחימה — וביטוייה, בצורת התומר, השיטה והטכניקה של ההדרכה — יביאו לידי זה, שההדרכה תבוא מטעם פונקציה אחת ויחידה במטה, אשר תשמש את כל היחידות ואשר תנחה, תפקח ותפתח את אימוני הגייסות. דבר זה יביא לידי כך ששיתוף הפעולה בקרב יהיה תלוי לא רק ברצון טוב וידיעה, אלא יהיה גם תוצאת ארגון נכון לקראת תכלית זאת. כלומר, במטה צריכה להיות פונקציה אחת בלבד המטפלת בהדרכה, ובה מרוכז כוח האדם הדרוש כדי לתכנן, להנחות, לפקח ולפתח את האימון — באופן ששיתוף הפעולה בין היחידות השונות ובקבוצות יהיה שלם, אחד ואחיד ושזור בכל שלבי האימון. פיזור אחריות מטה להדרכה לפונקציות מטה אחדות יביא להדרכה מפוצלת ולפיצול בין היחידות השונות, במקום לשזור לצוות קרב אחד. צמצום סמכויותיהם של קציני מטה מקצועיים בדרגים גבוהים לבעיות כותאדם וציווד בלבד, ללא סמכות הדרכה (ולפעמים — פיקוד), יגדיל אמנם את הנטל של המטה המתאם, אולם בסופו של דבר כדאי יהיה לשאת נטל זה: כי הוא הדרוש להצלחת הכשרתם של גייסות בימי שלום, ולהצלחתם בקרב בשעת מלחמה. עצת הקצינים המקצועיים בעניני הדרכה אמנם חשובה, אולם הסמכות הסופית היא בידי אותה פונקציה מטה מתאמת אשר זה תפקידה. ללא צעד מעשי זה, הנראה אלי במבט ראשון כלא הגיוני — אין להניח ששליטתו של מפקד, לחישול כוחו לקרב, תהיה שליטה מלאה.

שלך, לוחם.

צדק האומר שמטה חייב לשרת את הגייסות שהושמו תחת פיקודו של המפקד. הגם שלימוד אמת עתיקה זו של מלחמה עדיין אינו מוכיח שברורה הדרך לביצוע שירות זה. בחיי יום יום צריך הדבר להתבטא בזה, שהמטה חייב לסייע למפקד להנחות את גייסותיו לקרב כך שיהיו תמיד, במידת האפשר, ביתרון על האויב; ובתנאים נוחים כאלה, שיוכלו להשיג את המשימה באמצעים העומדים לרשותם. התלות ההדדית בין יחידות מסתערות, מסייעות ומשרתות הולכת ונעשית הדוקה יותר והן משתזרות אהרדי — הצורך בתגובות מהירות ביותר גדל — ולכן שוב אין זה מספיק עוד שקציני המטה יכירו את תפקידיה, ארגונה, תכונותיה, יתרונותיה ומגבלותיה של שיתוף הפעולה ואת הטכניקה שלה. נראה שעתה, כדי לודא את אלה יש הכרח בצעד נוסף: — ארגון מתאים של פונקציות מטה באופן כזה, שיסייע לביצוע השירות לגייסות, ויכלול בתוכו את הפונקציה של שיתוף הפעולה.

הלחימה של הגייסות, והיקפו של שיתוף הפעולה הנדרש מהם לביצוע יעיל של הלחימה, צריכים לקבוע את מבנה המטה יותר מכל דבר אחר. דבר זה נתבלט במלחמת העולם השניה — ואח"כ, במידה מסוימת, בקוריאה — והוא מורה על הצורך בצנתות מאוזנים בשדה הקרב. בזירת הקרב החדשה אפשר להבחין בשתי קבוצות שונות של חילות. קבוצה אחת בשדה הקרב מורכבת מיחידות חיל-רגלים, יחידות ארטילריה, יחידות שריון ויחידות הנדסת שדה, כשהקשר והמודיעין משמשים את הפיקוד. האלמנט העיקרי של קבוצה זאת משתנה בהתאם למי שנושא את עיקר המשימה; הצות יכול להופיע כבנוי על היסוד של חיל-רגלים — בתוספת שאר החילות; או על היסוד של חיל-שריון — ובתוספת שאר החילות. ואילו קבוצת החילות השניה — המורכבת מחיל רפואה, משטרה

נצחון ע"י איכות

עצמו — במידה הוא יכול להשיג את מדיניותו בכוח אמנם קטן יותר אולם משובח ועיל ביותר. אלא שצבא הבנוי מ"פרוטטיפים" ("גרעינים" למופת) יעילים ביותר — אינו עדיין צבא "איכותי" דוקא, על אף כל איכותם של הללו.

בכדי להמנע ממושגים מוטעים יש באותה מידה להזהר גם ממילת הקסם של "צבא חדיש". צבא חדיש — זהו מונח אשר תוכנו אומר שלצבא מסוים ישנו ציוד הנהוג כמערכת ציוד חדישה, או שהוא משתמש באמצעים אשר הנם מקובלים בצבאות חדישים. אולם אין זה קובע עדיין מה איכותו ואפי' לו אינו משמש יסוד להנחה כי צבא זה — הוא דוקא אשר ינצח.

קוריאה והודוסיין — הרי הן דוגמה נאה של שתי תופעות מאלפות המשמשות בנות-לויה לציוד-חדש. האחת היא: כאשר מופיע בהתמודדות נשק-תוקפני מתקדם-ביעילותו — הרי תגובתו של הצד אשר אין לו נשק כזה היא להתפור, "להתרוץ"; לא להיות עוד במצב מכונס אלא לנקוט באורח-הפעולות של גריליה — והללו אמנם נותנות את תוצאותיהן. ואילו התופעה השנייה, המתגלית לעתים בסוגית ציוד "חדיש", הנה יותר בגדר ביטוי ל"השתוללות" של-טכנאים" מאשר ביטוי לצרכי אותו חיל. יש ומעניקים לגייסות כלי נשק כאלה הגורמים יותר נזק מאשר תועלת; הפרזה במאמצים (וציוד) להשיג גת נידות — גורמת לאובדן נידות; הכמיהה לאב-טחה — לאבדן אבטחה: עד כדי כך שיש וחיל-הרג' לים נמצא עדיף בסופר-שלידבר על הטנק המגושם והעיוור; ומהיר — מהרכב החדיש; והפירת-ה"חריק" יש ונמצאה בימי מלחמת-העולם השנייה כעדיפה בתור מתפה על פני כל שריון.

האמת היא, שכאשר מדובר על "כמות" — הכונה לצבא אשר מתנגש באויבו ומתגבר עליו בכוח מספרי, בדומה לפעולת מכבש, ואילו כאשר מדובר על צבא הבנוי על איכות, הכונה היא ל"דוד" בהתנגשו ב"גולית" או "גדעון" — ב"מדין". הכמות, במובנה זה — כרוכים בה לרוב קשיחות של פיקוד ושל טקטיקה ואבדן נידות. חייליו של צבא הבנוי על כמות — מבכרים בדרך כלל התקפה מאורגנת, וערוכה תזיתית, על כל מבצע טקטי. אחר; זאת ללא אבחנה, והתחשבות עם טיב האויב או העמדה, והאם

In everything but numbers we are superior to the enemy. We are more highly trained, we shoot straighter, we have better weapons and equipment. Above all we have stouter hearts and greater tradition and we are fighting in a worthier cause. **Wavell**
 אנו עולים על האויב בכל, פרט למספרנו. אימונו טוב מאימונו בהרבה, אנו מישרים לקצוע חמונו, נשקנו וציודנו טובים משלו. מעל-לכל: יש לנו לבבות אמיצים יותר ומסורתנו כבירה משלו, ואנו לוחמים למען עניין ראוי יותר משלו.

דבריו של פילדמרשל ויול המובאים כאן — הם הדרך והתוכן המבוטאים בכותרת-הנושא של מכתב זה; ואילו היו דברים אלה מובנים ונלמדים באמת ע"י הכל — לא היה צורך להעלות נושא זה. משעמדת על תכונותיו של עם — ראית איזה מין צבא הוא עשוי להקים. אוי לו לעם אשר יקים לעצמו צבא על יסוד תכונות עם אחר. אורחות הלחימה של עם בנייים על היתרונות שבתכונותיו הוא — ועל ניצול החולשות שבתכונות האויב.

תכונות העם, תרבותו, השכלתו, כושרו, תעשיתו, האמצעים-שלהשתמש בכוח-אדם וציוד ה"רקמה" הנפשית ("Moral fibre") של כוח האדם שלו, הרע-יון שלמענו הוא קיים ונלחם; "צעירותו" הרוחנית הפסיכולוגית, היותו מיכן לקבל רעיונות חדשים, לפתח מחשבה ולעודדה, מידת התסיסה והערנות שלו לתדוש, שמירתו על הלאומיות שלו, וכן טיב הזירה והאויב — אלה הם הקובעים בסופר-שלידבר, את המדיניות הכדאית והטובה, המתאימה לאותו עם, ונתוצאות המלחמה הן אשר פוסקות כיצד התגברו הכמות על האיכות או האיכות על הכמות. ננתח-נא לכן את הדרכים להשגתה של איכות — לעומת כמות — בצבאה של מדינה.

כל עם בונה את צבאו כדי שיהיו בידי אמצעים לבצע את מדיניותו. במקרה שלא הצליח בגלל סיבות שונות, להגשימה, או להגן עליה, בדרך של שלום — יבצעה או יקימנה בעזרת כוח-הזרוע. לרוב, הפ"עלת" מליים-חזקות כדאית-יותר מהפעלת כוח צבאי. אולם בנקודה מסוימת עלולים הדברים להגיע לידי שימוש בכוח, בלידת-ברירה — בין אם המדיניות היא תוקפנית או שהינה הגנתית גרידא.

יתקבל מושג מוטעה באם נניח, שזה אשר לו צבא גדול — הרי צבאו בנוי ממילא על כמות; וזה אשר יש לו צבא קטן — צבאו מושתת דוקא על איכות. כי גם צבא קטן-יחסית, כצבא גדול, יכול להיות בנוי על "כמות". מושג הכמות נמדד ביחס לעם

* מתוך פקודת היום ערב מערכת סידי-בראני, ראשית דצמבר 1940.

חוקים הם או חלשים. "הכמות", גם אם נלוים לה כל אמצעי התובלה, היא בעצם פריסתה לתנועה או להתקפה, בגלל הכמויות שבה, ובשל היותה מגושמת לפי עצם טיבה — נמצאת גורמת לשיבוש דרכי התחבורה וסתימתן; ובסופו של דבר, בגלל העדר הגמישות — גורמת היא אף לשיבוש תכניתת-עצמה * כמעט וללא פעילות האויב.

לא פני הקרקע, על מכשוליהם, הם אשר, כשלעצ-מם, מגבילים את התנועה — אלא עצמת אש האויב, מצד אחד, והכמות — מצד שני. הכמות היותר, "מטרה כדאית" למכונת-היריה של מלחמת-העולם הראשונה — לשריון ולאוריה של מלחמת-העולם השניה ודאי גם תהיה כך לאוריה במלחמות הבאות. כל נסיון לבנות כוח-צבאי על יסוד הכמות — קובע-מראש שיטת-לחימה מגושמת, כדוגמת אותו מכבש, המוש-תת על ריכוז מתמיד — ולכן על העדר-גמישות, ואובדן-ניידות, אובדן הניידות — כמותו כפגיעות-יתרה לאש — והעדר האפשרות להניע תגבורות מיחידה מסויימת בזמן הדרוש. "פעילות נוסח-מכבש" כזאת מושתתת על ההנחה, שבכדי להגיע להכרעה — יש להשמיד את גייסות האויב בשדה הקרב, אכן, זהסטוריה מלמדת, שהכרעות הושגו לארדוקא ע"י השמדה פיזית של האויב. נטרול, והתשת כוחו של האויב, או ערעורו, ע"י פגיעה עוקפת בעורקיה-החיים של הכוח הגדול — הם אשר לא-פעם הביאוהו לכני-עה. השאלה הינה, איפוא: האם אמנם הצורך בהש-מדה פיזית של האויב — צורך אמיתי הוא?

מערכות מלחמת-העולם השניה מראות אף הן שההכרעה הושגה לארדוקא ע"י השמדת האויב בשדה הקרב. האם ישנה לנוכח עובדות אלו הצדקה לקיים מסות של גייסות אשר יפעלו כ"מכבש" — ואשר רק בקושי אפשר לתמרן אותם? כי המסה הופכת לבלתי-ניידת, אינה יכולה לתמרן — ואינה יכולה, לכן, לנצח.

האפשרות להשיג הכרעה לארדוקא ע"י השמדת גייסות האויב בשדה-הקרב — והתגברות עצמת-האש האוירית — מורות על דרך אחרת הבנויה על איכות: כוח-צבאי אשר יכול להשיג הכרעה ע"י זיירות, ע"י פעולת "סכינג-גילוח" (במקום פעולת "מכבש"), ע"י יזמה — כוח אשר יוכל להעריך ולהת-כנס ולהפרס במהירות מכסימלית ולהפעיל ציוד בעל-איכות. אזלם הפעלת ציוד כזה אינה יכולה להיות מושתתת על אימון קצר ושטחי: כי הוא מחייב, מצד אחד, משמעת שכלית רבה — אך,

עם זאת, גם התעלות על כל שיעבוד טכני; שנים אלה גם יחד נחוצים בכדי לנצל תכונות הציוד לתועלת-שלמה.

כוח איכותי מהיר ונייד, אשר ינצל עליונותו כלפי האויב כדי לחזור ולהסתגל אל עורפו כדי ל"נטרלו" ע"י מכות חדות ומהירות, מונחתות בזמן ובמקומות חיוניים-לאויב — עשוי להביא את הלז לידי כניעה; ובר-זמן יהיה ה"בסיס" המוצק אשר ממנו יצא כוח-זה, נתון לאבטחה ע"י גייסות מאומ-נים-פחות. מהירות הנחתת מכותיו של כוח-צבאי מעין-זה תהיה כזאת, שמשך העמידה של האויב יקטן: — עקב כך, יצטרך להקצות גייסות לצרכי אבטחה ופעולות-כנגד, שלא היו בתכניתו המקורית — ובסופו-של-דבר יעמוד לפני הכרח של כניעה. ברור, שלכוח כזה דרושה הנהגה-עליונה אשר "לא תפחד לא רק מפני כדורי-האויב אלא מפני רעיו-נות חדשים", הנהגה בעלת מומחיות, העזה ואומנות ניהול-בני-אדם, שבהיותה מאומנת-היטב לתפקידה — תמנע קרבנות-חינם, ואשר את מידת ההצלחה תהיה מסוגלת למדוד לארדוקא לפי מספרי אבידותיה הגדולים, או לפי טוחי הכלים שהפעילה ומשקלו של חומר-הנפק שהוצא. אחת המסקנות מכך היא, כי כמות-מדי-לקצינות חייבים להבחר אנשי-צבא כאלה אשר יהיו בעלי כושר — ודמיון — לתכנון, ועם זאת יהיו מציאותיים, נועזים בביצוע — ותקיפים ברדיפה, ובניצול ההצלחה. יהא זה קצין, שידע בכל מצב לספק צרכי אנשיו בזמן ובתחמושת, מהיר-תפיסה, ער בכל עת, ערום כלפי האויב, אדיב לגבי אנשיו, אכזרי בתקיפותו, פשוט בראיתו את העיקר — ובאותו זמן פיקח בהבחנת התנאים; ונוסף על כל אלה, הרי עליו גם לדעת את אורחות-הלחימה שיצטרך להפעילן, כל אלה, בצירוף כושר פיזי גבוה, הכושר לעמוד אף בתנאים "בלתי-אפשריים" — הרי הם, בקצרה, תכונות-המנהיגות הנדרשות לצורך פיקוד ב"כוח איכותי" כמתואר כאן.

ואחרון-אחרון חביב: רשת-מודיעין ענפה, אשר מצד אחד תאבטח את הכוח-עצמו ומצד שני תחשוף את חולשות האויב, כדי שניתן יהיה לנצלן — הרי היא חלק בלתי נפרד מכוח-צבאי כזה; כי פעור-לתו בגויה, כאמור, על ניצול חולשות האויב, ומ-תשופיו, ע"י פגיעות בכוח נייד המפעיל לשירותו את אמצעי-התנועה המהירים — והבלתי-שכיחים — ביותר, כדי שלא יוכל האויב להיות מוכן מצדו להפ-עלת תגובות מוכנות-מראש.

שלך, לוחם

* תכניתו של הצד המיצג את ה"כמות".